

2011. június 11. szombat
Márk evangéliuma 14,1–11

Dr. Peres Imre

A nép vezetőinek tanácskozása Jézus ellen

^{14,1}Két nap múlva volt a páska és a kovásztalan kenyerek ünnepe; a főpapok és az írástudók keresték a módját, hogyan fogják el, és öljék meg őt csellel; ^{14,2}mert ezt mondták: "Ne az ünnepen, hogy zavargás ne legyen a nép körében."

Jézus megkenetése Betániában

^{14,3}Amikor Betániában a leprás Simon házában volt, és asztalhoz telepedett, odament egy asszony, aki-nél valódi és drága nárduskenet volt egy alabástrom tartóban: ezt az alabástrom tartót feltörte, és ráöntötte a kenetet Jézus fejére. ^{14,4}Egyesek bosszankodtak magukban: "Mire való a kenetnek ez a pazarlása? ^{14,5}Hiszen el lehetett volna ezt adni több, mint háromszáz dénárért, és a pénzt a szegényeknek szétosztani." És megharagudtak az asszonyra, ^{14,6}de Jézus ezt mondta: "Hagyjátok őt! Miért bántjátok? Hiszen jót tett velem, ^{14,7}mert a szegények mindig veletek vannak, és amikor csak akartok, jót tehettek velük, én azonban nem leszek mindig veletek. ^{14,8}Megtette, ami tőle telt: előre megkenete a testemet a temetésre. ^{14,9}Bizony, mondom néktek, hogy az egész világon bárhol hirdetik majd az evangéliumot; amit ez az asszony tett, azt is elmondják majd az ő emlékezetére."

Júdás elárulja Jézust

^{14,10}Ekkor Júdás Iskariótes, egy a tizenkettő közül, elment a főpapokhoz, hogy elárulja őt nekik. ^{14,11}Amikor azok ezt meghallották, megörültek, és megígérték, hogy pénzt adnak neki. Ő pedig kereste a módját, hogyan árulhatná el Jézust egy megfelelő pillanatban.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

A Mk 14–15 olyan anyagokat tartalmaz, amelyek Jézus szenvedéstörténetét (passióját) írják le. Nagyon hamar kiderül (ahogy az egész evangéliumból is), hogy Márk szenvedéstörténetében kezd összecsapni Jézus küldetése az emberi gonoszszággal. Jézus küldetése: elvégezni a megváltást. Az emberek (zsidó vezetők) azonban meg akarják ezt akadályozni. Paradoxon: az ő érdekükben történik, s mégis veszére törnek. Jogos a kérdés: Miért? A válaszok több irányba mutatnak: Szerintük Jézus nem lehet Messiás, hanem csaló. Továbbá félnek a rómaiaktól, hogy elveszik tőlük a hatalmat. És félnek a néptől is, hogy Jézushoz csatlakozik, és őket nem fogják hallgatni; ezzel elveszítik a népre való befolyásukat. Márk számára kézenfekvő lehetett néhány ószövetségi példa, ahol az igazmondó prófétákat az uralkodók vagy a hiú vezetők halálra keresték és megölték.¹ Ismeretes lehetett az antik világ gyakorlata is, amikor a szanturnáliák hőseit a végén megölték. Lehet azonban, hogy Márk talán a Zsolt 2 fényében szerkeszti az evangéliumot, és bizonyára erősen szem előtt tartja az ószövetségi szenvedéstörténeteket. Látható, hogy a Mk 14–16. fejezeteiben Márk sajátos teológiai koncepciója érvényesül.²

Ennek több ismertetője van: A szenvedéstörténetben minden Jézus szempontjából történik (*theologia Christi*). Jézus csak a kereszten ismerhető fel, hogy kicsoda ő igazán (*theologia crucis*). Márknál beható a messiási títok érvényesítése is: csak a hitre jutott és hinni akaró érti meg. A szenvedő Jézus egyúttal az eljövendő Ember Fia. A Mk 14,1–11 három történetet tartalmaz: 1. általános bevezetést a kovásztalan kenyerek ünnepehez, amikor eldől, hogy Jézussal végleg végeznek. 2. Az emberi oldal mögött azonban Isten előrelátása áll, aki egy betániai asszony által felkészíti Jézust a szenvedésre, ill. a temetésre. 3. Márk utal már arra, ahogy az árulást Júdás fogja elvégezni.

1–2. vers

Márk azzal kezdi a passiói történetek leírását, hogy meghatározza az időt: Két nap múlva (μετὰ δύο ἡμέρας). Ez az időmeghatározás valószínűleg csütörtökre esik, a húsvét előtt. Ennek a megjegyzésnek

¹ Vö. pl. Jer 26,20-23.

² Vö. DÓKA Z.: *Márk evangéliuma*, Budapest, Ordass Lajos Baráti Kör, 1996, 293kk.

azért van jelentősége, mert a főpapok keresték azt a megoldást, hogy Jézus kivégzése ne essen az ünnepre, mert akkor ezt a vallási törvények miatt nem lehet végrehajtani. Ugyanakkor ennek praktikus vagy inkább pragmatikus háttere van: ne az ünnepen, mert akkor sok ember van Jeruzsálemben, akik Jézus mellé állhatnak, és meghiúsíthatják Jézus kivégzését. Sőt, kellemetlen felbolydulást válthatnak ki, ami zavargásba (θόρυβος) csaphat át. A közeledő ünnep a páska (πάσχα), ill. a kovásztalan kenyerek ünnepe (ἄζυμα). Ez olyan ünnepnek számított a zsidók között, amikor emlékeztek az egyiptomi szabadításra. Jézus ellenségei Márk szerint az ἀρχιερεῖς és a γραμματεῖς. Most összefognak, hogy végezzenek Jézussal. Keresik tehát a módját annak, hogy gonosz tervüket hogyan lehetne minél simábban elvégezni. Tervük egyértelmű: meg kell őt ölni (ἀποκτείνω), de előbb el kell fogni (κρατέω). Így akarnak tőle szabadulni. Csakhogy sejtik, hogy ez nem fog olyan egyszerűen menni, ezért cselet kell alkalmazni: Csellet (ἐν δόλῳ) fogják majd el. Mintha itt Márk azt akarná mondani, hogy aki nem hajlandó neki szolgálni, az cselhez folyamodik. Sőt: a csel (δόλος) még rosszabb: csalás és álnokság.

3–9. vers

Valószínű, hogy ezen a helyen az eredeti evangéliumi magban *több ismeretlen adat* szerepelhetett: Egyrészt hogy ki volt az asszony, aki megkente Jézus fejét? Továbbá ki volt az említett Poklos Simon, akinek házában történik az esemény? További kérdéseket is fel lehet tenni: Milyen jelentősége van annak, hogy a nő éppen az alabástrom edényben tartott kenettel kente meg Jézus fejét? Itt is (mint pl. Lk-nál) miért nem a lábát? Ez csak egy véletlenszerű tett volt, vagy van mögötte más szándék is: És miben rejtőzik ez a szándék: Márk teológiai látásában? A márki gyülekezet gyakorlatában? Vagy maga a nő akarta ezt így? Gondolhatta vagy tudhatta-e, hogy az Ószövetségben így kenték fel hivatalába/tisztségébe a papot, a királyt vagy a prófétát? Kérdésünk az is, hogy azért akarta ezt így Márk, mivel eddig nem történt meg Jézus nyilvános proklamációja, hogy ő a Messiás, most végre a messiási titok ellenére ezt nyilvánosságra akarja hozni?

Márk leírja, hogy amikor asztalhoz telepedtek, az asszony valódi és drága nárdus kenetet öntött a fejére. Ez Indiából való drága olaj volt (μύρον νάρδος). Azonban nem mindenki értett egyet az asszony cselekedetével. Egyesek (τινες) háborogtak és bosszankodtak magukban (ἀγανακτέω). Márk nem árulja el konkrétan, hogy kik, de sejteni lehet, hogy valószínűleg valakik a tanítványok közül, ahogy erre a kéziratok egy része is utal. Bosszankodásuk oka több is lehetett. Pl. mit keres ott (a férfiak között) ez a nő, hívatlan vendég? Megzavarta a nyugodt légkört, a társalgást. Elvonta Jézus figyelmét tőlük. Mivel ezzel Jézus halálára utalt, bosszanthatta őket, hogy miért teszi, és mit beszél bele „teológiájukba”? Miért pazarolja a drága olajat? Miért nem respektálja a szegények szükségleteit és a tanítványok proszociális törekvéseit? Számukra az asszony tette egyszerű pazarlásnak vagy pocskolárnak tűnt (ἀπώλεια), mivel nem értik érzelmeit, és eddigi belső küzdelmeit. Márk szerint az olaj értéke 300 dénár volt. Ez egy napszámos egész évi jövedelme.³ A tanítványok szerint azt a szegényeknek lehetett volna adni, hiszen úgyszólván szokásban volt a húsvét alkalmával jobban támogatni a szegényeket. A szegények itt πτωχοί: szegények, nincstelenek, vagyontalannak, hajléktalanok, hazátlanok. Szép, hogy a tanítványok ezekre gondolnak, de valójában ők is „cseleznek”, mert ilyen látszat alatt igazán nem helyeslik, amit az asszony tesz, és miért van itt egyáltalán. És megharagudtak rá, ill. szemrehányásokkal illették őt. Jézus azonban védelmébe veszi az asszonyt. Szemében az asszony nemcsak hogy nem tett semmi rosszat, hanem még meg is dicséri őt: az asszony jó dolgot cselekedett: καλός = szép, nemes, tiszteletreméltó dolog, Isten előtt is kedves. A 7. vers talán a leggyakrabban félremagyarázott verse az Újszövetségnek: (vö. 5Móz 15,1–11): erőltetetten magyarázzák: csak a szegények felé való orientációt hangsúlyozzák. Ez azonban csak argumentumnak szolgál arra, hogy ellenkezőleg: Most ne adjunk az Úrnak, mert máshová is kell(het).

Az asszony prófétai cselekedetet hajt végbe (a Messiás készül temetésére: εἰς τὸν ἐνταφιασμόν). Itt konkrétan Jézusról van szó. A tanítványok nem szívesen beszélnek Jézus haláláról, mert ezzel vége lenne a messiási álmoknak és reményeiknek. Ugyanakkor vége lenne a nyugodt életüknek. Az emberek nem szívesen beszélnek saját (vagy rokonaik) haláláról. De végül mindenkinek van lehetősége megtenni, amit csak ő tehet. Jézus ezzel belefoglalja az asszonyt az evangélium hirdetésébe. Az evangélium (εὐαγγέλιον) értelme és tartalma itt Márknál és ennél a történetnél nagyon széles lehet: benne van Jézus élete és tanítása, szenvedése, halála (és talán feltámadása is). Márk szerint lesz folytatása a Jézus-hitnek, és az egész világon fogják hirdetni. Talán itt már kicsiben kibontakozik a világméretű misszió reménye. Ehhez társul az asszony emlékezete is: az evangéliummal együtt említik majd őt is (vö. Kol 3,3).

³ E. SCHWEIZER, *Das Evangelium nach Markus*, NTD 1, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1989, 158.

10–11. vers

Márk itt azonnal rátér arra, hogy jelzést adjon Jézus kiszolgáltatásáról. Előtérbe kerül Júdás személye. A történelem úgy tekint rá, mint gonosz, romlott emberre. Személye azonban titokzatosabb. Márk talán úgy tekint rá, mint Isten eszközére az üdvtörténetben. Cselekedete örök isteni titok marad (Isten szabad kiválasztása?). Márk inkább Júdás emberi oldalát vagy árulásának „emberi motívumait” domborítja ki. Márk szerint Júdás árulásának lényege nem az ezüstpénz (ἀργύριον) volt (vö. Mt 26,15), amit a főpapok ígértek neki. Nem is a sátán általi megszállottság, ahogy János sejteti (Jn 13,27). Nem keresett személyes anyagi hasznot (vö. ApCsel 1,18) Márk szerint talán csalódott szikariánus keserűség vezette Júdást árulásához: így akarta volna kényszeríteni Jézust radikálisabb cselekvésre a rómaiak ellen. A tanítványi kör (δωδεκα) ezzel lassan bontódik, hogy majd újabb összetételben kezdjen működni. De addig még következik Péter tagadása, Tamás hitetlensége és egyéb zörejek a tanítványi körben. Tény, hogy a főpapok és a farizeusok örültek, hogy Júdás kezükre játszik, és kiszolgáltatja nekik Jézust.

Prédikációvázlat

Előkészületek a szenvedéstörténethez

1. Jézus gyógyít és taszít

Jézus közelsége valakinek óhajtott közösség, gyógyító jelenlét, ami nélkül halna, sorvadna az élete. Valaki azonban Jézus jelenlététől – vagy már nevének pusztá említésétől – rosszul van. Menekül tőle, vagy még rosszabb: szembe fordul vele, és meg akarja semmisíteni erejét, rá való igényét, személyét.

2. Jézus megvédi jötevőit

Aki jót tesz Jézussal, abboz ő nem lesz hűtlen, és nem hagyja bántani –

sem itt, sem az utolsó ítélet alkalmával, az Atya előtt.

3. Jézus barátja a mi barátunk is

Az emberek nagyon hamar meg tudnak egyezni abban, hogyan lehet bántani a másikat, főleg ha az gyengébb és kiszolgáltatottabb náluk: ez pedig nem szép vonás. Mindenkinek lehet valakije, akit bánt (mert uralkodni akar fölötte). De aki jót tett Jézussal, az nem lehet ellenségünk vagy „alattvalónk”, hanem csak testvérünk, vagy akár példánk.

4. A visszatartott adomány

Aki jót akar tenni a szegényekkel, mindig megtéheti (de többnyire nem teszi meg). A szegények mindig velünk vannak: és nem törődünk velük, elkerüljük őket. Csúnya dolog, amikor valaki visszatart valamit Jézustól, mert azt másra („jobb célra”) akarja adni. De lehet-e jobb cél Jézusnál?

5. A nyereszkedés átka

A visszatartott adomány elvész – az Istentől elirigyelt áldozat megbűdösödik. Mert aki Istenen nyereszkedik, zsákmányával együtt elvész. Péld 20,17: „Ízlik az embernek a hazugsággal szerzett kenyér, de végül kavicssal lesz tele a szája”. Viszont a vízre tett kenyér, sokszorosan visszajön.

6. Jézus halálának áldása

Sokan készülnek Jézus halálára, de nem egyformán: a színedrium, az áruló Júdás, az asszony, sőt maga Jézus is. De Jézus halálának szenvedését és áldását csak az élvezi, aki keresztyéhez folyamodik.

7. Ünnepek kontra Szabadító

A páska ünnep a szabadulás ünnepe, a foglyok örömeinek ünnepe. Aki azonban másnak életére tör, az nem szabad, hanem szolgál, a bűn foglya, még a legnagyobb ünnep alkalmával is. Mert nem az ünnep/ünneplés tesz minket szabaddá, hanem csak a Krisztus, a Szabadító.

8. Az álcázott csel

A főpapok és az írástudók csel keresnek Jézus elfogatására: ezzel akarják megtevesztetni a népet és Jézust is, és az utókat. Teológiájuk – akármilyen ékesszóló is lenne, igazából csel-teológia. Mert aki nem szolgálja őt, az cselez: akár titokban vele szemben, vagy egyenesen ellene (vagy δοῦλος - vagy δόλος). Nem maga az Írás helyes ember- és istenismeretünk záloga, hanem csakis a Jézus szeretetével olvasott Írás szabadít meg a cselektől, hogy tiszta szívvel szolgáljuk őt. És ne ártsunk alattomosan az embereknek sem.